

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Věstník literární

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 5 (1876), No. 6, 282--283

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/122450>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1876

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Věstník literární.

S velikým potěšením oznamujeme, že Jednota českých matematiků, již se též jedná o to, aby naše střední školy měly co možná dobré, pěkné a laciné knihy školní, opětně osvědčila tuto snahu svou a sice vydáním spisu

Deskriptivní geometrie,

ježž pro šestou třídu reální sepsal chvalně již známý pan professor Čeněk Jarolímek co pokračování spisu o témž předmětu loni vydaného a pro pátou třídu určeného. Kdo poznal přednosti spisu staršího, posoudí napřed již i přednosti spisu tohoto, jehož zevnější úprava i co se tkne tisku a papíru i co se tkne provedení složitých obrazců do tisku pojatých taktéž zaslужuje uznání všeho, takže netřeba dále jej doporučovati přízni kruhů, pro něž jest určen. Dobrá kniha razí si dráhu sama, neb „šidlo i v pytli píchá“, jak praví jedno naše přísloví.

Dále oznamujeme, že pro vyšší třídy středních škol vůbec vydán jest vzorným nakladatelstvím p. Tempského překlad

Dra. Frant. rytíře Močníka Měřictví,

ježž obstaral zručný v těchto věcech pan professor F. A. Hora v Plzni podlé 13. úplně přepracovaného německého vydání.

Knihá tato, již přejeme hojného rozšíření, patří k nejlepším spisům jmenovaného veleplodného skladatele mathematického, ba považuje se zhusta za nejlepší z jeho pera vyšlou knihu školní, s čímž též souhlasíme.

Že by mnohé věci ten neb onen si přál, aby jinak byly zpracovány, o tom není pochybnosti; „neb nenarodil se ještě člověk ten, jenž by dovedl vyhověti všem“, praví se zajisté vším právem. Na to arci možná odvětití zcela chladně: „Nejsi li spokojen, napiš tedy sám něco lepšího!“ Přes to přese všechno dovolím si zde poukázati k některým stránkám, které by při budoucím vydání zasluhovaly dobré úvahy, podotýkaje zároveň, že jsem si nijak nezasloužil díků, jichž mi pan překladatel v předmluvě složití uznal za dobré, a že bych se velice těšil z toho, kdyby místo díků dostalo se následující úvaze slušného ocenění, po případu i užití.

Především mám za to, že dodatek na str. 89. umístěný měl by se na příslušných místech do hlavního proudu položití, aby tím ráz jednotnosti nebyl rušen, nýbrž spíše zvýšen a aby tudíž názory novější geometrie byly takřka vodítkem celku, nikoli však přílepem. Totéž platí o dodatku na str. 165. počínajícím. Jak se toto přerození staršího způsobu v novější má provésti, není sice snadno krátce vyjádřiti, ale příkladem některým tím snadněji naznačiti.

Co se tkne *trigonometrie* rovinné i kulisté neb sférické, nutno jest přehledněji obě upravití, aby se jasně poznalo a líšilo, co jest základ a co derivát; mimo to velmi napomáhá porozumění, porovnáji-li se základní

i odvozené poučky obou a vytknou podobnosti i různosti jejich; konečně nutno jest k rozličným případům řešení daných trojúhelníků použití, pokud možná, jedněch jen dat, aby se snadněji mohla přesnost porovnat, jaké se v rozmanitých případech docílí, a aby se pro všechny možné případy podala poučná paradigmatata, z nichž by nejpohodlnější mechanismus početní dal se poznati.

Užívání algebry v měřictví zasluhuje též bedlivého prohlédnutí a zreformování, má-li se modernímu pokroku trochu jen učiniti za dost.

Algebraické řešení úloh měřických by se velmi dobře co do první části dalo nahraditi základy grafického počítání, při čemž by soustavnost velmi získala. A co se tkne *analytického měřictví*, tu by se mělo především přihlížeti k některým tvarům a způsobům novějším, jimiž se vyšetřování stává jednodušším a kratším. Jak snadno by se nauka o přímkách vyvinula, kdyby se užilo rovnice tvaru normálního! Totéž platí o tangentách k dvěma kruhům. A jak by elegantněji vypadala diskusse všeobecné rovnice kuželoseček, kdyby se třeba mlčky a tajně šlo cestou moderní!

Nechceme dále rozebíratí do podrobná tyto všeobecné poznámky, jsouce přesvědčení, že pan překladatel při své osvědčené snaze učiní při budoucím vydání, jež aby brzy stalo se nutným s ním si přejeme, po důkladném uvážení vše, co k zdokonalení své knihy uzná za dobré; zejména očekáváme, že budoucí vydání této geometrie bude míti ráz jednotný, letopočtu příslušnému přiměřený, a že v něm bude se zračiti pokrok, jakýž nauka tato za posledních desetiletí učinila. Při školní knize jest forma tak závažnou jak obsah, metoda pak duší!

Konečně nelze potlačiti poznámku, týkající se logaritmů, jichž se užívá v této školní knize. Jest zajisté žádoucí, aby se užívalo ve školách tabulek *pětimístných*, jelikož od všech znalců byly za nejprospěšnější pro školy uznány; a mimo to neméně jest žádoucí, aby v algebře i v měřictví užívalo se stejných a to určitých tabulek, aby žák věděl, jak má svých tabulek podle toho užívati a svými tabulkami vytištěný příklad kontrolovati a vedle toho jakou přesnost smí tabulkám svým přisuzovati.

Odporučujeme spis tento všem, jenž vedlé podobných původních a za výborné uznaných spisů Janděčkových a Šandových milují též dobré překlady, dokládáme ještě, že vnější forma, nehledí-li se k jakosti papíru, na němž závisí nízká cena celé knihy, velmi jest pěkná i co do tisku i co do provedení přečetných obrazců, takže celé vydání honosí se úpravou, již školní sklad páně Tempského vůbec vyniká.